

'ZO VOELT MEN ZIJN LEVEN WEGSIEPELEN'

Zo voelt men in gevangenschap zijn leven wegsiepelen, men is verstrooid, somber, grimmig, zwijgzaam, of juist geforceerd uitgelaten. Onder alle gesprekken door is er de ondergrond van de droevige stemming, de heimelijke, altijd knagende kwelling. De vrijheid wordt tot een obsessie, tot een *idée fixe*, en vervult je hele wezen als een onuitsprekelijk verlangen. Het voortdurend bewaakt worden en de opgedrongen vreemde wil zijn altijd moeilijk te verdragen, bij regen en bij zonneschijn, bij dag en bij nacht, maar speciaal een helle zonnedag maakt de tegenstelling nog scherper tussen de wereld van nu en die van vroeger. Je zucht dan nog dieper dan anders, als zou je de vrije lucht daar in de verte naar je toe willen zuigen en ongestoord willen inademen. De treurigste tijd van de dag is het avond-uur, je voelt je dan zwoel, stikkerig, de wildste fantasieën over verleden en toekomst gaan door je hoofd als in een film. Speciaal de zondagavonden zijn moeilijk. Je weet, dat nu daarbuiten de wereld feestelijk is. Het is haast niet te vatten, dat je het niet nog eens over kunt doen, dat het leven niet herroepen kan worden¹ -

neen, het vergeleed, maand na maand - vergeleed, hoe actief men ook was, toch eigenlijk in dadeloosheid. Scherp werd die paradox door Schermerhorn uitgedrukt die, aldus later Buskes,² 'toen men hem vroeg, hoe het in Gestel was, antwoordde: 'Wij hebben er ons nooit verveeld, alleen was het er stomvervelend.''³ Hiermee hing samen dat de activiteit die binnen de kampen ontplooid werd, (zo voelden althans velen het) een ietwat onnatuurlijk, een geforceerd karakter droeg. 'Veel is opgeschroefd in het geestelijk leven der gijzelaars', noteerde Peereboom.

'Niet in het godsdienstig leven. Dat is echt. De nood doet velen bidden, die het vroeger nalieten . . . Maar in de jacht op kennis, het draven naar cursussen en voordrachten, zoals sommigen dat met hardnekkigheid volhouden, voelt ge onrust. Zij zoeken tijdruimte niet alleen, maar vooral andere gedachten. Zij moeten iets verdringen. Zij zijn vaak opgewekt, maar steeds gespannen . . . Het is een wonderlijke universiteit, die van 'Beekvliet'. Zij kent te veel studie en te weinig rust.'⁴

Verdrongen werd alle verdriet en werden alle zorgen, verdrongen werd vooral de angst. Als groep klampten de gijzelaars zich dan ook aan hetzelfde geforceerde optimisme vast waar het overgrote deel van het Nederlandse

¹ A.v., p. 87-88. ² J. J. Buskes: *Hoera voor het leven* (1959), p. 198. ³ Dat gezegde deed al in Gestel de ronde, ook bij anderen. Peereboom geeft de volgende dialoog weer: 'Hoe vind je het hier?' 'Het is vervelend, maar ik verveel me niet.' (R. Peereboom: *Gijzelaar in Gestel*, p. 31). ⁴ A.v., p. 43.